

(ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1)
(Η αντιμετώπιση του θανάτου)

ΑΥΝΑΡΟΖ

RAHİP PAİSİOS

BÖLÜM 1

Ölümü göğüslemek

Ölümü hatırlama

— Rahibim, bir kişi dünyaya geldiği gün neyi düşünmesi gerek?
— Öleceği günü düşünsün ve büyük yolculuk için hazırlansın.
— Rahibim, mezardan çıkarma esnasında, ölünün cesedinin çürümemiş bir durumda bulunması, bu husus, insanın herhangi bir günah için pişman olmadığından mıdır?

— Hayır, her zaman herhangi bir günah değildir. Aldığı ilâçlara bağlı veya da mezarlığın toprağına da bağlı olabilir. Ancak, nasıl olursa olsun, bir kişinin mezarından çürümemiş olarak çıkması, ölümünden sonra başına gelen rezaletinden bir bakıma arınıyor.

— Rahibim, ölüm, insan için en kesin bir olay olduğu halde, neden bizler onu unutuyoruz?

— Biliyor musun? Eskiden, ortak yaşam sürülen manastırlarda, bir keşiş, diğer Pederlere, ölümü hatırlatmakla görevliydi. Hizmet-görev saatinde, her keşişin önünden geçip kendisine şöyle diyordu: «Kardeşim, öleceğiz». Hayat, ölebilen beden ile sarılıdır. Sadece «beden» olan insanlar, bu büyük sırrı kolay anlayamazlar, onun için de ölmek istemezler ve ölüm hakkında herhangi bir şey duymak bile istemezler. Böylece de ölüm, onlar için iki kat ölümdür ve iki kat üzüntüdür.

İyi ki, Güzel Allah, en azından ihtiyaçlarının, bazı şeylerden bu konuda yardım almalarını sağlamıştır. Ki onlar, tabii olarak, ölüme daha yakındırlar. Saçlar beyazlaşıyor, cesaret kesiliyor, yavaş-yavaş güçten düşüyorlar, salyaları akmağa başlıyor, böylece alçalıyorlar ve bu yalan dünya hakkında fikir üretmeğe başlarlar. Herhangi bir yaramazlık yapmak isteseler de yapamazlar, çünkü tüm bunlar onları frenliyor. Ya da, aynı yaşta olan birinin veya daha da genç bir kişinin öldüğünü duyarlar, o zaman da ölüm akıllarına geliyor. Köylerde görüyoruz, kilisenin çanı, bir cenaze için çaldığı zaman, kahvehanede oturmakta olan yaşlılar ayağa kalkıp istavrozlarını çıkarırlar, kimin öldüğünü ve ne zaman doğduğunu sorarlar. «Vay be, ne oluyor, bizim sıramız da geliyor, diyorlar. Bu dünyadan hepimiz göçeceğiz!». Yılların geçtiğini anlıyor, hayat ipinin giderek toplandığını ve Azrail¹'in yaklaştığını anlarlar. Böylece de sürekli ölümü düşünüyorlar. Küçük bir çocuğa: «Ölümü hatırla» de, o da «amaan» diyecek ve topunuvurmağa devam edecek. Çünkü Allah, küçük bir çocuğa, ölümü anlamasında yardımcı

olsaydı, zavallı çocuk umutsuzluğa düşüp yaramaz bir hale gelecek ve hiçbir şeye isteği kalmayacaktı. Bunun için de Allah, iyi bir Baba gibi, çocuğun ölümü anlamamasını ve topunu da tasasız ve sevinçli bir şekilde oynamasını ister. Ancak, yaşları ilerledikçe, yavaş-yavaş o da ölümü anlamaya başlar. Görüyorsun ki, yeni keşiş olmuş olan biri, bilhassa da genç olursa, ölümü hatırlamaz. Önünde uzun yıllar olduğunu düşünür ve bu konu onu ilgilendirmez. Hatırlıyor musunuz, havari Petros da dedi: «Ölmüş olan Anania ile Sapphira²'yi almaları için, genç delikanlıları çağırınız». Ekseriya manastırlarda, genç keşişler, ölüleri gömüyorlar. Büyükler, duygulanmış bir durumda olarak, ölünün cesedi üzerine huşu ile biraz toprak atarlar, fakat hiçbir zaman başının üzerine değil. Bir manastırda, bir kardeşimizin vefatından kötü bir izlenimim var. Defin işi esnasında, papaz «Topraktan geliyor ve toprağa varacak³», okuduğunda, alışılmış olduğu gibi, bütün Pederler, şöyle büyük bir huşu ve sıkılma ile, biraz toprak alıp keşişin cenazesinin üzerine atıldılar. Genç bir keşiş, delikanlılık göstermesi için, cüppesini toplayıp, bir küreği aldı, dikkatsiz ve hırsıyla, ölünün üzerine, önüne çıkan küreğiyle atıyordu, toprak, taşlar, kereste, paf-paf ... Çalışkanlığını ve gücünü göstermesi için zamanı buldu. İyiliğin ve fedakârlığın gösterilmesi için ve sonra da: «Diğerleri yaşlıdırlar, onlardan ne bekleyeyim? İyisi mi ben işleyeyim», demek değil. Onlar herhangi bir ağaç dikmiyor veya bir hendeği doldurmuyorlardı. O vakit, diğerlerini dinlendirmek için biraz fazla yorulacaktı. Şunun şurasında, insan, ölü bir hayvan bile görse, üzülür. Kardeşini mezarda görüp, dikkatsizce üzerine kürekle hırsıyla toprak ve taş atmak... Bu, onun, ölüm hakkında bir bilinci olmadığını gösterir.

Ölümlle uzlaşma

— Rahibim, son teşhis konuldu. Sizde var olan tümör kanserdir ve hem de vahşi.

— Bana bir mendil getirin, «Elveda zavallı insanlara!»'yı söyleyerek oynayayım. Ben hayatımda hiç oynamadım, ama şimdi, ölüm yaklaştığı için sevincimden oynayacağım.

— Rahibim, doktor, önce tümörün büzülmesi için ışın tedavisine ihtiyaç olduğunu ve sonra da ameliyat gerektiğini söyledi.

— Anladım! Önce hava kuvvetleri bombardıman yapacak ve sonra da hücumla geçilecek! Evet, yukarıya gidip size yeni haberler getireceğim!... Bazıları, yaşlı da olsalar, eğer doktor onlara, «Öleceksin» veya da, «Yaşama şansın yüzde ellidir», dese, onlar üzülürler. Yaşamak isterler.

² Resuller'in İşleri, 5,6 ve10.

³ Bak, Mikron Evhologion, Akoluthia Nekrosimos.

Ne çıkaracaklar? Merak ediyorum! Bir kişi, eğer genç olursa, eh, o vakit, bir bakıma haklı sayılabilir. Fakat, yaşlı bir kişinin yaşaması için çaba göstermesi, bunu pek anlayamıyorum. Çektiği acıya dayanabilmesi için bir tedavi uygulaması başka şeydir. Yani, ömrünü uzatmak istemiyor da, ancak, ölene kadar, çektiği acıların daha hafiflemelerini ve kendi ihtiyacını kendisinin karşılayabilmesini istemesi. İşte bunun anlamı vardır.

— Rahibim, Allah'ın size uzun ömür vermesi için dua ediyoruz.

— Niçin? Mezmurda, ömrümüzün yetmiş yaş olduğunu söylemiyor mu⁴?

— Ancak, mezmur yazarı ekliyor ve diyor ki: «Hanedanda olursa, seksen».

— Evet ama bir de diyor ki: «Bunların çoğu zahmet ve acı⁵», öyle ise, ahrette dinlenme daha iyi!

— Rahibim, bir kişi, gururunu kırma yüzünden manen kendisini ahrete hazır hissetmeyip, hazırlanması için daha fazla yaşamak isteyebilir mi?

— Bu iyidir, ancak, daha fazla yaşadığında, daha kötü olmayacağını nereden bilebilir?

— Rahibim, bir kişi, ölümlerle ne zaman uzlaşır?

— Ne zaman? Eğer içinde İsa Mesih yaşıyorsa, işte o zaman ölüm sevinçtir. Ancak, yaşamına bıkip da ölmek istemesine sevinmesin. Kelimenin iyi anlamıyla, ölüm için sevindiğinde, ölüm kaçır ve bir korkağı bulmağa gider! Ölmek istediğin vakit ölmezsin. Hayatın tadını çıkaran ölümden korkar, çünkü sosyetik hayattan memnundur ve ölmek istemez. Eğer ona ölüm hakkında bahsedecek olurlarsa, o da diyor ki: «Yerinden kımılda»! Fakat, her kim ki, acı ve zorluk çekiyorsa, o kişi ölümü bir kurtuluş sayar ve der: «Yazık, Azrail gelip almadı canımı daha... Bir engel çıkmıştır karşısına»!

Ölümü az kişi ister. Daha çokları, bir şeyi bitirmek isterler ve ölmek istemezler. Ancak, güzel Allah, her biri olgunlaştığı zaman onun ölmesini ister. Her neyse, münevver bir kişi, ister genç isterse de yaşlı olsun, yaşadığına sevinmelidir. Öleceği için de sevinmelidir. Ancak, ölmeyi de arzulamamalı, çünkü bu intihardır.

Sosyetik ölen ve manen dirilen bir kişi için hiçbir zaman tedirginlik, korku ve stres yoktur. Çünkü o, İsa Mesih'in yanına gidip sevinçten uçacağı için ölümü sevinçle bekliyor. Fakat, yaşadığı için de seviniyor, çünkü o yine İsa Mesih'in yanında yaşıyor, Cennetin bir kısım sevincini burada dünyada da tadıyor ve acaba Cennette bundan daha üstün sevinç var mı diye kendi kendine sorar. Böyle insanlar, haysiyet ve

⁴ Bak, Mezmurlar, 89,10.

⁵ Aynı eser

özveri ile mücadele ederler, bir de ölümü önlerine koyup onu her gün düşündükleri için, manen daha çok kendilerini hazırlarlar, daha çok cesaretle mücadele ederler ve beyhudeliğe karşı galip gelirler.

Ölümün eşiğinde olanlar

— Rahibim, günlerce can çekişip bir türlü canı çıkmayan bir kişi için dua etmemizi istediler.

— Neden canı çıkmıyormuş? Günah çıkarmış mıydı?

— Hayır, günah çıkarmak istemedi. Yani Rahibim, insanın can teslimi esnasındaki çektiği sıkıntı onun günahkârlığından mıdır?

— Bu kesin değildir. Ne bir kişi canını sakın bir şekilde teslim ederse o kişi hayırlıdır anlamına gelir, ne de canlarını teslim ederlerken zorluk çeken insanlar günahkârdırlar anlamına gelir. Bazıları, ölümlerinden sonra görünmezlikte kalsınlar diye, gururlarını kırdıkları için, Allah'tan ısrarla sonlarının kötü olmasını isterler. Veya da bir kişinin, bir takım borcunu ödemesi için, kötü sonu olabilir. Çünkü, örneğin, insanlar ona hak ettiğinden fazla övgüler yağdırmışlardır, bu kişinin ölüm saatinde, Allah bazı acayıplıklara izin verir, ta ki insanların gözünden düşsün diye. Bazen de, Allah bazıları için, canlarını teslim anlarında zorlukların olmasını ister, ta ki yanındakiler de, burada işlerini iyi ayarlamazlarsa, Cehennemde ne kadar zor olduğunu anlasınlar diye. Oysa evraklar iyi olduklarında, yani işini iyi ayarlamışsan, bir hayattan başka bir hayata, şeytanın çeteleri sana hiç yaklaşımadan geçersin.

— Rahibim, ölüm döşeginde olan bir hastaya veya da ciddî bir hastalığa yakalanmış olan birine gerçeği söylemememiz doğru mudur?

— O kişinin nasıl bir insan olduğuna bağlıdır. Bazen, bir kanser hastası bana sorar: «Rahibim, ne dersiniz? Yaşayacak mıyım yoksa ölecek miyim?». Eğer ben ona, «Sen öleceksin», dersem, sıkıntısından o saatte ölecektir. Fakat ben ona söylemezsem, cesaret alır ve hastalığını yüreklilikle karşılar. Olgunlaştığı zaman, kendisi istavrozunu kaldırır ve ileriye doğru gider. Böylece daha birkaç sene yaşayabilir, kendi ailesine yardımda bulunur ve hem kendisi hem de yakınları hazırlanmış olurlar. Tabii ki, sen bin sene yaşayacaksın demiyorum ve ne de onda var olan şeyin hiçbir şey olmadığını söylemiyorum. Fakat kendisine: «İnsan tarafından sana yardım edilmesi zordur. Tabii ki Allah için hiçbir şey zor değildir. Ancak, sen kendine çeki düzen vermeğe özen göster».

— Rahibim, bazen, yakınları ona komünyon aldirmalarında, onu düşüncelere sokmamak için tereddüt ediyorlar.

— Yani, öleceğini anlayıp üzülmesin diye, komünyon almadan mı gitsin? Ona yakınları desinler: «Komünyon ilâçtır. Sana yardım edecek.

Komünyon alman iyi olur». O zaman da komünyon alır, yardım alır ve ahrete de hazırlanır.

— Rahibim, can çekişenlere kutsal yağ sürmek gerekir mi?

— Ruhlarını teslim etmekte zorlananlara, «Can Çekişenlere Ayin»⁶'i okuyorlar. Kutsal yağ sürme olayı her hasta için oluyor. Sadece ölüm döşeğinde olanlar için değil.

— Rahibim, bir kişinin ölüm anında dedikleri, durumuyla bir ilgisi var mıdır?

— Kolay sonuçlar çıkarmaya gitmeyelim. Bir kişi ölüm anında acı çekiyor olabilir, zorlanıyor olabilir ve yüzünde de acı görünümü olabilir. O zaman da diğerleri, ruhen onun iyi olmadığını sanırlar. Ancak, yüzdeki acı ifade ile diğer vahşi ve korkmuş bir yüz ifadesi farklıdır. O sıkıntı çeker, zavallının acısı vardır, diğerleri de, canını almaya gelen cinlerle savaşıyor, diyebilirler!

— Rahibim, bir can, bu dünyadan tanzim edilmiş olarak ahrete giderse, cinlerden geçecek mi?

— Bir can kendisini tanzim etmiş bir durumda Gökyüzüne doğru yukarı çıkıyorsa, şeytanın çeteleri ona dokunamazlar. Oysa, tanzim edilmiş değilse, şeytanın çeteleri tarafından kendisine eziyet edilir. Bazen de, borcu olan insan canının, can çekişirken, cinleri görmesine Allah izin veriyor. Bu da, daha yaşayacak olan bizlerin, borcumuzu ödemekte göstereceğimiz mücadelede yardım almamız içindir. Theodora⁷ ile olan olayı hatırlıyor musunuz? Yani, başkalarının yardım alabilmeleri için, bazılarının bazı şeyleri görmesini ister. Örneğin, Aziz Efrosinos⁸'un hayatında şunları okuyoruz. Baş rahip, gördüğü sanrıda, diğerleri de onları onda görmek ve yardım almaları için, kendini ellerinde elmalarla buldu.

Bazen de, ruhun tenden ayrılışı esnasında, canın bir diyalog kurması için Allah ona izin verir. Bu da, hayatının sonunda bulunan bir insanın kendisi veya onu dinleyenler pişmanlık göstermeleri içindir. Görüyorsun ya, Allah insanı kurtarması için, O'nun birçok metodu vardır. Bazen Meleklerle yardım ediyor, bazen zorluklarla veya da bazı işaretlerle.

⁶ Bak, Evhologion to Mega, «Astir» yayınları, Atina 1992, sayfa 389

⁷ Bak, Grigoriyu Monahu, Aziz Vasilios o Neos'un öğrencisi, «Ölüm anında ruhların sınavı: Yirmi üç tane temel cin». İeron İshastiriyon Agiu Athanasiu ve Agiu Neomartiron Akilinis, Kirannis ve Argiris, Galini Ossid Langada.

⁸ Aziz Efrosinos, inzivada bulunduğu manastırda açıcılık hizmetiyle mükellefti. Gizlice faziletleri işler ve manevî ölçülere ulaşmıştı. Bir gece, onun başkeşişi, hangi kardeşin daha (?) olduğunu rüyasında görmesi için Allah'a dua ediyordu. Nefis nimetlerle dolu bir bahçe. Ağaçlardan boşuna bazı yemişleri koparmağa çalışıyordu ki, önünde, Aziz Efrosinos'u zevk ve sefa içerisinde tadını çıkarırken gördü ve ondan o yemişlerden istedi. Aziz ona üç elma koparıp verdi. Başkeşiş, o sanrıdan uyanıp kendine geldiğinde, kendisini elinde elmaları tutar buldu ve de harika kokuları da vardı. Aziz Efrosinos'tan öğrendiğine göre, gerçekten de o gece, Allah'ı sevenlerin alacakları nimetlerin bulunduğu yerde olduğunu öğrendi. (Evergetinos, cilt, B, İpothesis A, Matheu Langi Yayınları, Atina 1980, sayfa, 37-38.

Kocasına ve kayın validesine barbarca davranan bir kadını tanıdım, ikisini de dövüyordu. O, mahalleleri dolaşır ve muhabbet eder, yaşlı olan kayın validesini ise her gün tarlaya yolluyordu. Hiç şikâyet etmeden zavallı ihtiyar kadıncağız, ayaklarını yerde sürükleyerek iki saatlik yolu tepiyor ve sabahtan akşama kadar da işliyordu. Ta ki bir gün, eve döner dönmez, yorgunluktan bitmiş bir durumda, yere düştü ve gelinine diyordu: «Baş Melek Mihail benim canımı alıyor. Kanları temizle evlâdım». «Hangi kanları nine?», diye kendisine heyecanla soruyordu gelin, çünkü o üstünde kan görmüyordu. «İşte evlâdım, akan kanları, temizle onları! Temizle o kanları!». Gelin bakmaya döndü ve nine de ölmüştü. Bu olaydan sonra uslandı ve yaşamını değiştirdi, canavardan kuzu oldu. Kayın validesini bu sözlerle can verirken onu görmek, Allah'ın isteğiydi. Pişman olması ve korkması için, güya Baş Melek Mihail ruhları kılıçla alıyormuş gibi inanması için. Yani, Allah, kendine gelmesi için onun anladığı dilden kendisine konuştu, çünkü görünüşe göre iyi niyetliydi.

— Rahibim, ölmek üzere olan bir kişi, ölmüş olan akrabalarını çağırıyorsa, o ne anlama geliyor?

— Çok defa bu da meydana geliyor. Ölmek üzere olanın yanında bulunanların ibret almaları içindir. Azize olan bir zengin hanım tanıdım. Hiç evlenmemiş olup kız kardeşiyle kalıyordu. Kız kardeşine bütün malını vermişti. Ondan sonra ölen eniştesi, ölüm anında onu çağırıyordu: «Despina, gel buraya, birbirimizi affedelim... Beni affedesin..., ben seni çok üzdüm..., beni affedesin!». «Despina nerede?», diye kendisine sordular. O da, «İşte orada, görmüyor musunuz?», diyerek canını teslim etti.

— Rahibim, insanlar bu şekilde affediliyorlar mı? Hayatlarının sonunda ve şimdi ölmüş olan birileriyle?

— Böyle dahi olsa, Allah, bu şekil affedilmelerine izin veriyor. Çünkü insan, ölüm anında pişman oluyor ve af dilemek ihtiyacını hissediyor.

İntihar

— Rahibim, bazı insanlar, hayatlarında büyükçe bir zorlukla karşı karşıya kaldıklarında, hemen intihar etmeyi düşünüyorlar.

— İşin içine egoizm giriyor. İntihar edenlerin çoğu, şeytanın onlara, «Eğer hayatlarına son verirlerse, içlerinde geçirdikleri sıkıntılardan kurtulacaklarını» söylediğini işitiyor ve gururlarından dolayı da intihar ediyorlar. Örneğin, eğer birileri hırsızlık yapar ve hırsızlığı da ispat edilirse: «Gittim ben, şimdi rezil oldum», der ve pişman olup gururunu yenerek günahlarının affını isteyip kurtulacağı yerde, o kişi intihar ediyor.

Bir başkası da, evlâdı felçli olduğu için intihar ediyor. «Bende nasıl felçli çocuk olsun yahu?», deyip umutsuzluğa dalıyor. Eğer bunun için o sorumlu olup da bunu kabul ediyorsa, o vakit pişmanlık gösterebilir. Hayatına son vererek çocuğu yol ortasında nasıl bırakabilir? Sonra daha sorumlu olmuyor mu?

– Rahibim, çok defa, intihar eden bir kişi için, psikolojik problemleri olduğunu işitiriz.

– Ruh hastaları intihar ettikleri zaman, onların hafifletici sebepleri vardır. Çünkü, onların akılları yerinde değildir. Bunlar bir bulut dahi görseleler, üstlerinde bir yük, bir kapalılık hissederler. Eğer bir sıkıntılarını da varsa, iki kat bulutları vardır. Ancak, ruh hastası olmayarak intihar edenler – ve de tarikatçı olanlar için de – kilise dua etmez, onları Allah'ın kararına ve merhametine havale ediyor. Papaz, komünyon için kutsal armağanlar hazırlığında onların isimlerine rahmet okumaz. Ne de onlara bir pay koyar. Çünkü onlar, intiharlarıyla hayatı hiçe sayıyor ve ona hor bakıyorlar ki o, Allah'ın bir armağanıdır. Bu sanki, her şeyi Allah'ın yüzüne atması gibidir.

Fakat bizler, intihar edenler için çok çok dua etmemiz gerekir. Güzel Allah onlar için de bir şeyler yapsın diye. Çünkü bunların nasıl intihar ettiklerini bilmiyoruz. Ne de intihar edecekleri anda hangi halde bulduklarını. Belki bunlar, can teslim ettikleri anda pişman olmuş olabilirler. Allah'tan af dilemiş olup ve tövbeleri de kabul olmuş olabilir. O durumda da, onların canlarını Allah'ın meleği almıştır.

Bir köyde, küçük bir kız çocuğunun, ailesinin keçisini otlatmağa gittiğini duymuştum. O keçiyi çayırda bağlayıp biraz ileride oynamaya gitmiş. Ancak, oyun oynamakla keçiyi unutmuş, keçi de çözülp kaybolmuş. Keçiyi aradı, bulamadı ve keçisiz bir durumda eve döndü. Babası çok kızdı, kızı dövdü ve onu evden kovdu. «Gidip keçiyi bulasın, eğer onu bulamazsan, gidip kendini asasın», dedi kendisine. Zavallı kızcağız keçiyi aramaya çekildi. Akşam oldu ve o hâlâ eve dönmemişti. Anne babası akşam olduğunu görünce rahatsız oldular ve onu aramaya çıktılar. Kızı aradılar ve kızı bir ağaçta kendisini asmış bir durumda buldular. Keçinin ipini boğazına bağlayıp bir meşede kendisini asmıştı. Zavallı kızcağızda onur vardı ve babasının dediklerini harfiyen uygulamıştı. Sonra onu mezarlığın dışına gömdüler.

Kilise, öteberi şeyler için intihar edenlere bir fren olması için, onu mezarlığın dışına bırakmakla tabii ki iyi etmiştir. Ancak, İsa Mesih de onu Cennetine koyarsa iyi edecektir.

RAHİP PAİSİOS

BÖLÜM 2

«Umutları olmayan diğerleri gibi siz de üzülmeysiniz diye»⁹

Çocukların vefatı

— Rahibim, bir annenin dokuz sene önce ölmüş olduğu çocuğunu, teselli bulması için, vevle ki rüyasında da olsa, onu görmek için sizden dua etmenizi rica ediyor.

— O zaman çocuk kaç yaşındaydı? Küçük müydü? Bu çok önemlidir. Eğer çocuk küçük imişse, anne de onu gördüğünde heyecanlanıp alt üst olmayacaksa, o vakit kendisine görünecektir. Çocuğun görünmemesinin sebebi annedir.

— Rahibim, anneye görüneceği yerde, ki onu istiyor, herhangi bir başkasına görünebilir mi?

— Nasıl olmasın? Duruma göre Allah bu işi ayarlıyor. Genç birinin ölümünü duyduğum zaman üzülüyorum, ama insanca üzülüyorum. Çünkü işleri daha derinden inceleyecek olursak, göreceğiz ki, bir kişi ne kadar büyürse, hem daha fazla mücadele etmesi lâzım, hem de daha fazla günah ekliyor. Bilhassa da sosyetik biri olursa. Seneler geçtikçe, kendi manevî durumunu düzeltereği yerde, ilgiler, haksızlıklar vb. şeylerle durumunu kötüleştiriyor. Bunun için de Allah onun canını aldığı anda, kendisi daha kârlıdır.

— Rahibim, bu kadar genç insanın ölümüne Allah neden izin veriyor?

— Hiç kimse Allah'la ne zaman ölecek diye bir anlaşma yapmamıştır. Allah, bir insanı hayatının en güzel anında, özel bir yolla canını alır. Bunu da, onun canını kurtarması için yapıyor. Birinin daha iyi olacağını görecektir olursa, onun daha çok yaşamasına izin veriyor. Ancak, onun kötü biri olacağını görecektir olursa, o vakit onun canını, onu kurtarmak için alır. Bazılarını da, ki onların günahkâr bir hayatları olur, ancak iyilik yapma istekleri-niyetleri de vardır, onlar iyilik yapmayı yetişmeden önce canlarını alır. Çünkü onlara, ilk fırsat verildiğinde iyilik yapacaklarını bilir. Yani sanki onlara: «Yorulmayınız, var olan iyi niyetiniz yeter», der gibidir. Bir başkasını da, çok iyi olduğu için, Allah onu yanına alıyor, çünkü Cennette tomurcuklar lâzımdır.

⁹ A' Thessalonikis, 4,13.

Tabiî ki, ebeveyn ve akrabaların bunu anlamaları oldukça güçtür. örüyorsun ya, küçük bir çocuk ölür, İsa Mesih onu melek olarak yanına alır, ebeveyni de ağlayarak kendilerini paralıyor, oysa sevinmeleri gerekiyordu. Büyüdüğü zaman ne olacağını nereden bilebilirler? Acaba kurtulabilecek miydi? 1924 yılında gemiyle Küçük Asya'dan (Türkiye) Yunanistan'a gelmek için kaçarken, ben o zaman bebektim. Gemi muhacirlerle doluydu. Annem de beni kundakta olduğum bir durumda yanında tutarken, tayfanın biri üzerime basmış. Annem, benim öldüğümü sanarak, ağlamağa başlamış. Hemşehrimiz olan bir hanım benim kundaklarımı açmış ve bana hiçbir şey olmadığını görmüş. O zaman ölmüş olsaydım, garanti Cennete gitmiş olacaktım. Şimdi bu kadar yaşımda olduğum bir durumda ve de bu kadar ibadet yaptığım halde, Cennete gideceğime emin değilim.

Ama, bir çocuğun ölümü ebeveyne de yardımcı oluyor. Bilmeleri gerekir ki, o andan itibaren, Cennette bir elçileri vardır. Anne babaları vefat ettikleri vakit, çocukları Cennetin kapısına altı kanatlıyla gelip onların canlarını karşılayacaklardır. Bu küçük bir şey değildir! Burada hastalık veya sakatlıktan dolayı zahmet çekmiş olan çocuklara da İsa Mesih diyecek ki: «Gelin Cennete ve en güzel yerini seçiniz». O zaman onlar da diyecekler İsa Mesih'e: «İsa Mesih'imiz, burada iyidir ama biz yanımızda anneciğimizi de isteriz». İsa Mesih bunları duyacak ve bir yolla annelerini de kurtaracaktır.

Tabiî ki anneler de işi çıkmaza sokmamaları gerek. Bazı anneler de, ölen yavrularının aziz olduklarını sanırlar ve böylece de hataya düşmüş olurlar. Bir anne, ölen çocuğunun bir şeyini bana takdis için vermek isterdi. Çünkü ona göre, yavrusu azizleşmişti. «Onun eşyalarından vermek iyilik sayılır mı?», diye bana sordu. «Hayır, daha iyisi, verme», dedim kendisine. Bir başkası da, Büyük Perşembe akşamı, Almanların öldürmüş oldukları çocuğunun resmini İsa Mesih'in üzerine yapıştırmış ve «İsa Mesih'in başına gelenler benim oğlumun da başına geldi», diyordu. İsa Mesih'in yanında sabaha kadar oturan kadınlar o kadını yalnız bıraktılar, ta ki onun gönlünü kırmasınlar diye. Ne deselerdi? Yaralıydı.

Yas tutanlara teselli

— Rahibim, anî ölümü göğüslemek için insanların ne kadar güce ihtiyaçları vardır?

— Hayatın daha derin anlamını kavramışlarsa, ölümü göğüslemek için lâzım olan gücü bulurlar, çünkü onu manen göğüslüyorlar. Küçük motosikletlerle kaç genç mahvoluyor! Motosikletlerle kaç tane yiğit

ölüme gidiyor! Motosikleti tek tekerlek üzerine kaldırıyor ve böylece de kolay düşüp kafalarını kırıyorlar. Motosikletini kim daha fazla kaldıracak diye marifet sanıyorlar. «Motosikleti şaha kaldırmıştım ve düştüm», diyor. Bak şeytan onları neler yapmalarına sürüklüyor, başlarını kırmaları için. Çünkü başka türlü, herhangi bir kazaları da olmuş olsaydı, belki başka yerlerinde vurulmuş olacaklar ve sakatlanmazlardı. Ancak, şeytanın kötülüğüne veya diğerinin dikkatsizliğine Allah'ın izin vermiş olması, iyi bir şeyin meydana geleceği demektir.

— Rahibim, o vakit kilise niye bizi anî ölümden «koru» diye dua etmektedir¹⁰?

— O başka şeydir. Allah'tan, ölümün bizi hazırlıksız yakalamamasını istiyor.

— Rahibim, bir anne teselli edilemiyor, çünkü oğlu işe giderken bir trafik kazasında öldü.

— Ona söyle: «Şoför, oğlunu kötülüğünden dolayı mı vurdu? Hayır. Sen onu öldürülmesi için mi işe yolladın? Hayır. Sen şimdi “Elhamdülillâh de”, çünkü o, küçük bir serseri olabilirdi, Allah da onun canını uygun zamanda aldı. O şimdi Gökyüzünde emniyet altındadır. Niye ağlıyorsun? Ağlamanla oğluna eziyet ettiğini biliyor musun? Oğlunun eziyet çekmesini mi yoksa sevinmesini mi istersin? Sende var olan Allah'tan uzak diğer çocuklarına yardım etmeye dikkat et. Bunlar için ağlayasın». İşte, dün de ağlayarak bir anne gelip dedi: «Tek evlâdımı Allah aldı», deyip Allah'a çatıyordu. «Eğer iyi düşünecek olursan, Allah seni şereflendirdi», dedim kendisine. Vaftiz edilmiş bir durumda olduğu halde, Allah onu yanına bir melek olarak aldı. O bir melektir ve sen de Allah'a mı çatıyorsun? Yarın öbür gün, Allah'la arabuluculuk yapacak olan onu bulacaksın. Sonra da hayatı hakkında bana konuştuğu zaman, birçok çocuk sahibi olabileceğini, fakat gençliğinde çocuk istemediğini söyledi.

Kaç anne, çocuklarının Allah'ın yanında olmalarına dua eder! «Ne yapacağını bilemem Allah'ım, çocuğumun kurtulmasını ve senin yanında olmasını isterim». Ancak, çocuğun yoldan dışarı çıkacağını görür, felâkete sürüklendiğini görürse ve bir de kurtulması için başka yol yoksa, işte o vakit Allah onu bu yolla alır. Örneğin, o çocuğu bir sarhoşun arabasıyla onu vurmasına izin verir ve böylece de onu yanına alır. Eğer onun daha iyi olmasına ihtimal olursa, o vakit kazayı önlemek için bir engel oluşturacaktı. Çocuğu vuran da sonra sarhoşluktan ayılır, ne yaptığını anlar ve hayatı boyunca da vicdanı onu rahatsız eder. «Ben cinayet işledim», diyerek sürekli olarak Allah'ın onu affetmesi için

¹⁰ Bak, Orogion to Mega, Akoluthia tu Mesoniktiku, Ekteni Deisin, sayfa 22.

yalvarır. O da kurtuluyor. Anne de çektiği acı ile kendini toparlar, ölümü düşünür ve ahret için hazırlanır, böylece, kendisi de kurtulur. Allah, annenin duasından canların nasıl kurtulmasını istediğini görüyor musunuz? Ancak, anneler bunu anlamıyorlarsa, o vakit onlar Allah'a çatıyorlar. Allah da bizimle neler çekiyor!

Bir kişi, işleri sosyetik olarak göğüslemekten vazgeçerse, işte o vakit huzur bulur. Çünkü, bir insan, eğer Allah'a ve ahret gününe ve ebedî hayata inanmazsa, bu kişi nasıl gerçek bir teselli bulur? Stomyo'daki manastırda olduğum zamanda, Konitsa'da bir dul kadın yaşıyordu. Bu dul kadın, sürekli olarak mezarlığa gidip saatlerce çığlık atıyordu. Herkesi sesiyle alt üst ediyordu. Kendi kendine dövünür, başını da mezar mermerine vururdu! Bütün acısını orada çıkarıyordu. Onu oradan gidip alırlar fakat yine kendisi geri dönüyordu. Bu durum yıllarca böyle sürüyordu. O zavallıciğin kocası almanlar tarafından öldürülmüş, babasının ölümünden birkaç sene sonra, kızı on dokuz yaşlarına geldiğinde kalpten ölmüş ve böylece de yapayalnız kalmıştı. Eğer buna dıştan bakacak olursa, şunu demesi gerekecek: «Buna Allah neden izin versin?». O da böylece işi dıştan algılar ve teselli bulamıyordu. Bir defasında, orada neyin cereyan ettiğini görmek için gittiğimde, bana dedi: «Allah bunu neden yaptı? Kocam savaşta öldürüldü. Bir kızım vardı, onu da aldı». Söyler- söyler ve Allah'a çatıyordu. İçindekilerini dökmek için onu bir müddet bıraktıktan sonra, ona dedim: «Ben de sana bir şey söyleyeyim. Ben senin kocanı biliyordum. O çok iyi insandı. O, vatan için, kutsal görev başında savaşta öldürüldü. Allah onu bırakmayacak. Sonra da, birkaç sene için, kızını senin yanında bıraktı. Böylece, biraz teselli buluyordun. Fakat sonra, belki de kızın yoldan çıkacağı için, bu iyi durumda bulunduğu anda onu kurtarmak için yanına aldı». Kocası çok sakin olduğu halde, kızı biraz sosyetikti. Tabii ki ona demedim: «Sen sosyetiktin», ancak kendisine sordum: «Şimdi sen neyi düşünüyorsun? İnsanları seviyor musun?». «Hiçbir şey ve hiç kimseyi görmek istemem», dedi bana. «Görüyor musun, şimdi senin için de insanlar öldüler, acın sana yardım ediyor ve artık dünyada seni hiçbir şey ilgilendirmiyor. Öbür gün hepiniz beraber Cennette olacaksınız. Allah böyle şerefi kime yapmıştır? Bunu anlıyor musun?», dedim kendisine. Bu konuşmadan sonra mezarlığa gitmeğe son verdi. Hayatın daha derin anlamını kavramakta kendisine yardım edilir edilmez, o sakinleşti.

— Rahibim, duydum ki, birileri öldürüldüğünde arınıyor, çünkü onun günahlarını katil alıyor.

— Bir bakıma bazı hafifletici sebepleri var. Allah'a diyebilir: «Ben pişman olacaktım, ama o beni öldürdü». Öylece de yük katilin üzerine

düşecek. Bazı akılsızlar da derler ki: «Eğer Allah olsaydı, böyle cinayetlerin olmasına izin vermeyecekti. Canileri cezalandıracaktı». Allah, canileri yaşasınlar diye bıraktığını anlamıyorlar, ki onlar hesap gününde sorgusuz ve sualsiz olacaklar. Onlara pişmanlık göstermeleri için yıllar verdiği halde onlar pişmanlık göstermediler. Oysa öldürülenleri Allah halledecektir.

Ölüm birkaç yıl için bir ayrılıktır

İnsanın gerçekte ölmediğini anlamamız gerekir. Ölüm, sadece bir hayattan başka bir hayata geçiştir. Kısa bir süre için bir ayrılıktır. Diyelim ki bir kişi yurtdışına bir sene için gittiğinde, onun yakınları ondan bir sene ayrı kalacakları için canları sıkılır. Veya da on sene kalacak olursa, on senenin özlemine çekerek üzürlürler. Ölümle de, sevdiklerinden ayrılığa bu şekil bakmaları lâzımdır. Örneğin, biri ölüp de yakınları da yaşlı insanlar iseler, ona: «Beş on sene sonra karşılaşacağız», demeleri gerek. Eğer bunlar daha genç iseler: «Elli yıl sonra karşılaşacağız», demeleri lâzımdır. Tabii ki bir kişi akrabasının vefatıyla acı duymaktadır. Ancak, manevî bir şekilde olaya bakmak gerek. Havari Pavlos ne diyor? « Umutları olmayan diğerleri gibi siz de üzülmesiniz diye»¹¹. Örneğin, burada dünyada onu kaç kere görecekti? Her ay. Düşünsün ki orada onu sürekli görecektir. Sadece, ölen kişinin buradaki hayatı iyi değil ise o vakit onun için üzülmemiz haklı görülür. Meselâ, o kişi sert karakterli imişse, onu gerçekten seviyorsak, ahrette de onunla karşılaşmak istiyorsak, işte o vakit onun için çok dua etmemiz gerekir.

BÖLÜM 3

AHRET HAYATI

Sanık ölümler

— Rahibim, insan öldüğü vakit, ne durumda olduğunun farkına varıyor mu?

— Evet, kendine gelir ve der: «Ben ne yaptım?», fakat «fayda yok»¹², yani bunun faydası yok. Örneğin, sarhoş bir kişi annesini öldürecek olursa, ne yaptığını bilmediği için, güler ve şarkı söyler, ancak, ayıldığı zaman ağlar ve kendini paralar, bir de der ki: «Ben ne yaptım?». Aynen böyle, bu dünyada yaramazlık yapanlar da sarhoşlar gibidirler. Ne yaptıklarını bilmiyorlar ve suçluluklarını anlamıyorlar. Çünkü can

¹¹ A' Thessalonikis, 4,13.

¹² Türk dilinde bir ifade, ki "fayda yok, hayır yok" anlamına gelir.

bedenden çıktığı vakit, tasavvur edilemez bir hızla hareket eder, görür ve anlar.

Bazıları, kıyametin ne zaman kopacağını soruyorlar. Fakat, ölen kişi için bir bakıma göre, zaten kıyamet kopmuştur. Çünkü bu kişi, ölüm onu yakaladığı ana göre yargılanıyor.

— Rahibim, cehennemlikler şimdi nasıldır?

— Bunlar sanıktır, hapsedilmişler. Yaptıkları günahlara göre eziyet çekiyor ve kıyamet gününün o büyük hesap gününü bekliyorlar. Ağır cezalı mahkûmlar ve daha hafif cezalıları da var.

— Azizler ve haydut?¹³

— Azizler ve haydut Cennettedir, fakat mükemmel şerefi almamışlardır, sanıklar da Cehennemde olmaları gibi. Ancak onlar da mükemmel mahkûmiyeti almamışlardır. Allah şu kadar asırlardan beri, «Tövbe ediniz, çünkü göklerin hakimiyeti yaklaşıyor»¹⁴, dediği halde, bizim¹⁵ düzelmemizi beklediği için zamanı uzatır da uzatır. Fakat, bizim bu zavallılığımızda kaldığımız müddetçe, Azizlere haksızlık ediyoruz. Çünkü onlar o mükemmel şerefi alamıyorlar, o şerefi Hesap Gününden sonra alacaklardır.

Ölmüş olanlar için ibadet ve anılarına okunan dualar¹⁶

— Rahibim, sanık ölümler ibadet yapabilirler mi?

— Farkına vararak yardım isterler, ancak kendilerine yardım edemezler. Ahrette olanlar, sadece bir şeyi İsa Mesih'ten isteyeceklerdi: Tövbe etmeleri için sadece beş dakika yaşamak. Biz yaşayanların tövbe etme şansı vardır. Oysa zavallı ölümler, kendi durumlarını, artık kendileri daha iyi hâle getiremezler. Onlar bizden yardım bekliyorlar. Onlara dualarımızla yardım etmek bizim borcumuzdur.

Aklım bana diyor ki, sanık ölümlerin sadece yüzde onu şeytanların durumunda bulunuyor. Onlar orada buldukları yerde Allah'a küfür ediyorlar, şeytanların küfür etmeleri gibi. Yardım istemezler. Yardım da kabul etmezler. Niye, Allah onlara ne etsin? Babasından uzaklaşmış olup babasının tüm malını harcayan ve üstüne de ona küfür eden bir çocuk gibi. Eh, babası buna ne yapsın? Ancak, biraz onurlu olan diğer sanık ölümler, kendi suçluluklarını hissediyorlar, pişman oluyorlar ve günahlarından dolayı sıkıntı çekiyorlar. Yardım isterler ve inançlıların dualarıyla da olumlu yönde yardım alırlar. Yani Allah onlara bir fırsat

¹³ Lukas, 23,32-33 ve 39-43.

¹⁴ Mattheos, 3,2 ve 4,17. Ve bak, Mattheos, 10,7. Markos, 1,15. Lukas, 10,9 ve 11.

¹⁵ Rahip, «biz» sözcüğüyle bütün insanlığı kastediyor.

¹⁶ Aziz Nektarios, «Ruhun Ölmezliği Araştırması ve Kutsal Anılarına Dua Okumlar», Vas. Rigopulu Yayınevi, Thessaloniki 1973, sayfa 202.

veriyor. Şimdi sanık buldukları anda, kıyamet kopuncaya kadar onlara yardım edilsin diye. Bu hayatta olduğu gibi, birileri kralla arkadaşsa, sanık olan biri için arabulucu olup yardım edebildiği gibi, aynen de birileri Allah'la arkadaş ise, duasıyla Allah'la arabuluculuk yapıp sanık ölüleri bir hapishaneden daha iyi diğer bir hapishaneye ve bir tutukevinden başka bir tutukevine nakledebilir. Hattâ daha-daha, onları «odaya» veya «apartman dairesine» de nakledebilir.

Hapishane mahkûmlarını, kendilerine götürdüğümüz meşrubatlarla vb. şeylerle rahatlattığımız gibi, böylece, ölmüş olanlar için verdiğimiz sadaka ve dualarımızla da onların canlarını rahatlatıyoruz. Hayatta olan insanların ölümler için yaptıkları ibadet ve anılarına okunan dualarla, kıyamet kopana kadar, ölmüş olanların yardım almaları için, Allah son bir fırsat veriyor. Mahkemeden sonra, artık yardım alma olanağı kalmayacaktır.

Allah, ölmüş olanlara yardım etmek ister. Çünkü onların kurtuluşu ile ilgileniyor. Ama bunu yapmıyor, çünkü onda asalet vardır. Şeytanın ona: «Bu hiç uğraşmadığı halde, sen bunu nasıl kurtarıyorsun?», demesine hak vermek istemiyor. Fakat, biz ölümler için dua edersek, O'na müdahale hakkını veriyoruz. Hatta, ölümler için dua ettiğimiz zaman, dirilere ettiğimiz duadan daha çok duyulanıyor.

Onun için de kilisemizde hedik ve ölümlerin anılarına okunan dualar vardır. Ölümlerin anılarına okunan dualar, vefat etmişler için en iyi avukattır. Ruhu Cehennemden bile çıkarabilme olanağına sahiptirler. Siz de, vefat etmiş olanlar için her ibadette hedik okutunuz. Buğdayın anlamı vardır. İncil'de: «Ektiğiniz yıpranır, yeniden yaşama dönen yıpranmayandır»¹⁷, yazıyor. Bazı insanlar, biraz buğday kaynatmaya üşeniyorlar. Kiliseye, papazların okumaları için kuru üzüm, kurabiyeler ve simitler götürürler. Bir de orada Aynaroz'da, her ayinde, bazı zavallı ihtiyarcıklar, ölümler için ve de Aziz'in hayır duasını almak için, onun yortusunda buğday kaynatırlar.

— Rahibim, yakında ölmüş olanlar, duaya daha çok mu muhtaçtırlar?

— Eh, hapishaneye giren biri, ilk günlerde daha çok zorlanmıyor mu? Allah'ı hoşnut etmemiş olan ölümler için dua edelim, Allah bunlar için de bir şeyler yapsın diye. Bilhassa da birinin sert olduğunu - demek istiyorum ki, sert görünüyordu, çünkü onun sert olduğunu sanıyor olabiliriz, fakat aslında öyle olmayabilir - ve günahkâr bir hayatı olduğunu bildiğimiz zaman, işte o vakit çok dua ve ayinler etmeliyiz. Onun ruhu için kırk ayinler yapmalı ve ruhunun kurtuluşu için fakirlere sadaka vermeliyiz.¹⁸ Fakirler Allah'a, «onun kemikleri azizleşsin»,

¹⁷ A' Korinthius, 15,42.

¹⁸ Agiu Ioannu tu Damaskinu.

diyerek dualar etsinler ve Allah onun ruhunu affetmesi için ikna edilsin. Böylece de, kendisi ne yapmadıysa, biz onun için onu yapıyoruz. Oysa, kendisinde iyilik olan bir insan, hayatı iyi olmamış olsa da, niyeti iyi olduğu için, az bir dua ile çok yardım alıyor.

Ölüler, din adamları tarafından yapılan dualardan ne kadar yardım aldıklarını gösteren olaylar var hatırımda. Birileri Kalivi'ye geldi ve ağlayarak bana dedi: «Rahibim, ölmüş olan bir yakınım için dua etmedim ve bana rüyamda göründü. “Yirmi günden beri bana yardım etmiyorsun. Sen beni unuttun ve ben zahmet çekiyorum”. Gerçekten de, yirmi gündür, çeşitli uğraşlarla kendimi unutmuştum ve kendim için bile ibadet etmiyordum».

– Rahibim, birileri öldüğü zaman, bizden de onun için dua etmemiz istendiği vakit, kırk gün süreyle, onun için her gün birer düğümlü ip tespihi duası yapmak iyi bir şey midir?

– Eğer onun için düğümlü ip tespihi duası yapacak olursan, başka ölmüş olanları da koy. Neden bir tren sadece bir yolcuyla gidecek yere gitsin, oysa başka yolcu da götürebilir? Duaya muhtaç olup yardım bekleyen, ama kendilerine dua edecek birileri olmayan kaç tane zavallı ölmüş insanlar vardır! Bazıları da sadece onların kendi ölmüşleri için anısına dua okutuyor. Bu yolla, onların ölmüş olan kişisi de yardım alamıyor, çünkü bu dua, Allah'ı pek hoşnut bırakmaz. Bu kadar çok kere kendi ölmüşlerinin anılarına dualar okutuyorlar, aynı anda yabancılar için de yapsınlar.

– Rahibim, bazen, babamın kurtuluşu beni ilgilendiriyor, çünkü o, hayatında kilise ile hiç ilgilenmedi.

– Allah'ın son andaki kararını bilemezsin. Seni ne vakit ilgilendiriyor? Her Cumartesi mi?

– Dikkat etmemişimdir, ama neden Cumartesi günü?

– Çünkü bu günü ölmüşler hak ediyorlar.

– Rahibim, kendilerine dua edecek birileri olmayan, ölmüş olanlar, genel olarak ölmüş olanlara dua edenlerden yardım alıyorlar mı?

– Elbette yardım alıyorlar. Ben, tüm ölüler için dua ettiğim zaman, rüyamda anne babamı görüyorum. Çünkü onlar, yaptığım duadan rahatlıyorlar. Her ibadetim esnasında, genel olarak bütün ölmüşlerin anısına, krallara, başrahiplere vb., bir de sonunda diyorum ki: «İsimleri unutulmuşların ruhlarına da» dua ediyorum. Bazen eğer ölmüşler için dua etmezsem, tanıdığım ölmüşler benim önümde görünürler. Savaşta ölmüş olan bir akrabamı, ayinden sonra, anılarına dua ettiğim esnada, büsbütün olarak önümde gördüm. Ben onun adını ölümler listesinde bulunduruyordum. Çünkü onun adı kahramanca ölenlerle, ayın için hazırlanan kutsal armağanlarda anılıyordu. Siz de, Kutsal Emanetlerin

konulduğu yerde, sadece hasta olanların isimlerinin zikredilmesi değil de, ölmüş olanların da isimlerinin anılmasını sağlayınız, çünkü ölmüşlerin daha çok ihtiyacı vardır.

Vefat etmişlerin anılarına en güzel dua okuma

Ölülerin anılarına okuyacağımız bütün dualarımızdan, yapabileceğimiz en güzel şey, dikkatli hayatımız, kusurlarımızı düzeltmek için vereceğimiz mücadele ve ruhumuzu parlatmak olacaktır. Çünkü, maddiyattan ve ruhsal ihtiraslardan olan bizim hürriyetimiz, kendi rahatlammamızdan başka, bütün ailemizin ölmüş olan ceddimizin de rahatlmasına vesile olur. Soylarından biri Allah'ın yanında olduğunda, ölüler kıvanç duyarlar. Eğer biz iyi bir manevi durumda değilsek, o vakit, ölmüş olan anne babamız, dedemiz, büyük dedemiz ve bütün nesiller sıkıntı çekerler, üzürlürler. «Bak ne evlât yetiştirdik!», deyip üzürlürler. Oysa biz, iyi bir manevi durumda olursak, o zaman sevinirler ve Allah da bir bakıma onlara yardım etmeğe mecbur kalır, çünkü bizim dünyaya gelişimize onlar da katkıda bulundular. Yani, ölmüş olanlara sevinç verecek olan şey, hayatımızla Allah'ı hoşnut bırakmak için vereceğimiz mücadeledir. Böylece de Cennette onlarla buluşup topluca o ebedî hayatı yaşamaktır. Öyle ise, eski insanımızı vurup onu yeni yapmak zahmete değerdir. Böylece de, ne kendisine, ne de başkalarına zararı olacak. Ancak kendisine ve başkalarına, ister ölü, ister de diri olsunlar, onlara yardım edecektir.

Adil olanların Allah'a karşı medenî cesareti

— Rahibim, Başlangıç Aşamasında Olanlara Mektup'ta yazıyorsunuz ki: «Gerçek keşişler, bu hayatta tattıkları, Cennet sevincinden bir parça olduğunu ve Cennette daha çok olacağını bildikleri halde, buna rağmen, yakınında bulunanlara olan aşırı sevgilerinden dolayı, insanlara dualarıyla yardım etmek, Allah'ın duruma müdahale etmesi ve böylece, insanların da yardım almalarını sağlamak için bu dünyada yaşamak isterler».¹⁹

— Yaz: «Dünya üzerinde, insanların acılarını paylaşmakta ve de dualarla onlara yardım etmek için yaşamak istiyorlar».

— Rahibim, dürüst bir keşiş ibadeti ve duasıyla ahrette yine insanlara yardımda bulunmayacak mı?

— Dua ve ibadetiyle ahrette de yardımda bulunacak, fakat zahmet çekmeyecektir, oysa şimdi insanlarla beraber acılarını paylaşmaktadır.

¹⁹ Gerontos Paisiu Agiyoritu, Mektuplar, İeron İsihastiriyon «Evangelistis İoannis o Theologos», altıncı baskı, Suroti Thessaloniki 2002, sayfa 49.

O burada sevinerek, «güler yüz ve parlak bakışla!» yaşamıyor. Fakat yakınında olan için ne kadar zahmet çekiyorsa, o kadar da ilâhî teselli ile karşılığını alıyor. Bu da bir bakıma, diğerinin yardım aldığı haberidir. Cennete özgü olan bu sevinci, kardeşi için duyduğu bu acının karşılığıdır.

— Yani Rahibim, yardımlarını dilediğimiz Azizler acılarımızı paylaşmıyorlar mı?

— Be evlâdım, orada acı yoktur. Cennette insanlar acı mı duyuyorlar? Demiyor mu ki: «Acı çekme, üzüntü ve inleme olmayan yer»²⁰? Sonra da Azizler, bu dünyada acı çekenler, ahrette ilâhî karşılığını alacaklarını göz önünde bulundururlar ve bu da onların sevinmelerine vesile oluyor. Ve de Allah'ın ta kendisi, insana olan bunca sevgisi ve acıma duygusu olduğu halde, insanın bu kadar büyük acısına nasıl katlanabiliyor? Katlanabiliyor, çünkü onları bekleyen ilâhî karşılığı göz önünde bulunduruyor. Yani, insanlar burada ne derece acı çekiyorlarsa, onlara o kadar da ahret maaşı birikiyor. Oysa biz, bunları görmüyor ve acı çekenlerin acılarını paylaşıyoruz. Bunun içindir ki, bir kişi bunlara biraz baktığı zaman ve alacağı karşılığı göz önünde bulundurduğu vakit bu derece acı çekmez.

— Rahibim, ihtiyacı olmayan bir ölmüş için, Allah ona yardım etsin diye dua ettiğimizde, bu duamız boşa mı gitmiş oluyor?

— Nasıl boşa gitsin? Biz: «Filancanın ruhunu rahatlat», dediğimizde, o da ahrette iyi bir yerde ise dargınlık olmaz, bilakis duygulanır. «Bak, ben iyi yerdeyim ve onlar da benim için merak ediyorlar», diyor. Böylece de, fedakârlık yapar ve Allah ile aramızda elçilik yapmakla bize daha çok yardım etmiş olur. Ancak, diğerinin ne durumda olduğunu nereden bileceksin? Normalde, Allah'ı hoşnut etmediklerini bildiğin kişiler ve buna benzer başka durumlar için dua edersin ve sonra da kalan diğer bütün ölümler için.

Ahrette hesap anı

— Rahibim, ruh nasıl arınır?

— İnsan, Allah'ın emirlerini yaptığı zaman, ihtiraslardan temizlenerek kendine iş yaparsa, o vakit akıl aydınlanır, teori derecesine yükselir, ruh da parlar ve Adem ile Havva'nın Cennetten çıkışlarından önceki duruma gelir. Ölümlerin dirilişinden sonra, böyle bir durumda olacaktır. Ancak insan, eğer ihtiraslardan tamamen temizlenirse, kendi canının yeniden dirilişini, ortak dirilişten önce de görebilir. O vakit, onun bedeni maddesiz ve meleklere has olup, maddî yemekle ilgilenmeyecektir.

²⁰ Bak, Evhologiyon to Mega, Akoluthiya Nekrosimos, sayfa 411.

– Rahibim, ahrette hesap nasıl olacak?

– Ahretteki hesap gününde, bir anda her insanın durumu açığa çıkacak ve herkes kendiliğinden lâıyk olduğu yere kendisi gidecektir. Herkesin kendisi bir televizyon gibi kendi kötü ve diğerinin manevi durumunu görecekler.²¹ Diğerinde kendisini aynada görür gibi görecek ve başını eğerek kendi yerine gidecektir. Örneğin, bacak bacak üstüne atıp kayın validesinin önünde oturan bir gelin, kayın validesi ise kırık ayakla torununa bakıyorsa, o gelinin önüne gelen manzarayı gördükten sonra, şunu diyemeyecektir: «Neden İsa Mesih'im kayın validemi Cennete koyuyorsun da beni oraya koymuyorsun?» Kırık ayaklı kayın validesinin ayakça duruşunu, torununa bakışını hatırlayacak ve Cennete gitmeye yüzü olmayacak, fakat ne de Cennete sığacaktır. Veya da keşifler, zorlukları görecekler, sosyetikler ne güç koşullarla karşı karşıya kaldıklarını ve bunları nasıl göğüslediklerini, hele bir de dürüst bir hayatları da olmamış ise, başlarını eğerek lâıyk oldukları yere kendileri gidecekler. Rahibeler orada göreceklerdirler ki, Allah'ı hoşnut bırakmamış, kahraman anneler, ne söz vermişler ne de onların hayır dualarını almış olarak, nasıl mücadele verdiklerini ve nasıl bir manevi durumda olduklarını, onlar da, rahibeler, ne küçüklüklerle uğraşıp eziyet çektiklerini görecek ve utanacaklardır. Benim aklî düşüncem, ahretteki hesap gününün bu şekil olacağını söylüyor. Yani İsa Mesih demeyecek: «Gel buraya, sen ne yaptın?» veya «Sen Cehenneme gideceksin, sen de Cennete». Fakat, herkes kendisini başkasıyla mukayese edecek ve olacağı yere doğru hareket edecek²².

Ahret hayatı

– Rahibim, ikram etmeniz için size tatlılar getirdim.

– Bak nasıl da seviniyorlar. Ahrette diyeceğiz: «Nasıl aptal şeylerle seviniyormuşuz! O zaman bizi ne şeyler duygulandırıyormuş!». Oysa şimdi kalbimiz onlar için hopluyor.

– Rahibim, bunu şimdiden nasıl anlayacağız?

– Bunu şimdiden anlayacak olursanız, öbür gün ahrette onu söylemeyeceksiniz. Gene de, orada yukarıda bulunanlar, hayatlarından memnundurlar. Orada gökyüzünde nasıl bir eliş yaptıklarını biliyor musun? Sürekli olarak Allah'a ibadet ediyorlar.

²¹ Aziz İoannis Damaskinos PG95, 276A'da yazıyor.

²² Aziz Simeon o Neos Theologos, yazıyor: «Ve her günahkâr insan, o dehşetli hesap gününde, bunun aksine, ebedî hayatta, söylenmeyen o ışıktaki herkes kendisinin aynısını görecek ve bunu temel alarak değerlendirilecektir», tövbe hakkında, Logos E, Sources, Chrètiennes 96, 434.